

L. A. BILL No. XXXIII OF 2022.

A BILL

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA INDUSTRIAL
RELATIONS ACT, THE MAHARASHTRA LABOUR WELFARE FUND
ACT, THE MAHARASHTRA *MATHADI, HAMAL* AND OTHER MANUAL
WORKERS (REGULATION OF EMPLOYMENT AND WELFARE) ACT,
1969, THE MAHARASHTRA PRIVATE SECURITY GUARDS
(REGULATION OF EMPLOYMENT AND WELFARE) ACT, 1981 AND
THE MAHARASHTRA WORKMEN'S MINIMUM HOUSE-RENT
ALLOWANCE ACT, 1983.

सन २०२२ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ३३.

महाराष्ट्र औद्योगिक संबंध अधिनियम, महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम, महाराष्ट्र
माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९६९,
महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९८१ व
१५ महाराष्ट्र कामगारांचा किमान घरभाडे भत्ता अधिनियम, १९८३ यांमध्ये आणखी
सुधारणा करण्यासाठी विधेयक.

ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांकरिता महाराष्ट्र औद्योगिक संबंध अधिनियम, महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम, महाराष्ट्र माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९६९, महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९८१ व महाराष्ट्र कामगारांचा किमान घरभाडे भत्ता अधिनियम, १९८३ यांमध्ये आणखी सुधारणा करणे इष्ट आहे; **त्याअर्थी,** भारतीय गणराज्याच्या आहत्तराव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

१९४७ चा
११.

१९५३ चा
४०.

१९६९ चा
महा. ३०.

५ १९८१ चा
महा. ५८.

१९८८ चा
महा. २३.

प्रकरण एक

प्रारंभिक.

संक्षिप्त नाव.

१. या अधिनियमास, महाराष्ट्र कामगार कायदे (सुधारणा) अधिनियम, २०२२, असे म्हणावे.

प्रकरण दोन

महाराष्ट्र औद्योगिक संबंध अधिनियमाची सुधारणा.

१०

सन १९४७ चा
अधिनियम क्रमांक
११ याच्या कलम १०४ ची
महिने मुदतीच्या कैदेच्या शिक्षेस पात्र होईल किंवा दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल किंवा या दोन्ही शिक्षांस पात्र होईल”
सुधारणा.
या मजकुराएवजी, “पाच लाख रुपयांपेक्षा कमी नसेल, परंतु दहा लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या दंडास पात्र होईल” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

१९४७ चा
११.

१५

सन १९४७ चा
अधिनियम क्रमांक
११ याच्या कलम १०६ ची
मुदतीच्या कैदेच्या शिक्षेस पात्र होईल किंवा ज्या ज्या दिवशी हे उल्लंघन चालू राहील त्या प्रत्येक दिवसाबद्दल पराकाष्ठा ५,००० रुपये दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल किंवा या दोन्ही शिक्षांस पात्र होईल” या मजकुराएवजी, सुधारणा.
“पाच लाख रुपये इतक्या दंडास पात्र होईल आणि ज्या दिवशी असे उल्लंघन चालू राहील त्या प्रत्येक दिवसासाठी पाच हजार रुपये इतक्या दंडास पात्र होईल” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

२०

प्रकरण तीन

महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियमाची सुधारणा.

सन १९५३ चा
अधिनियम क्रमांक
४० याच्या कलम १७अ ची
सुधारणा.

४८. महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम (यात यापुढे, या प्रकरणात, ज्याचा निर्देश, “कामगार कल्याण निधी अधिनियम” असा केला आहे) याच्या कलम १७अ मध्ये,—

१९५३ चा
४०.

(१) खंड (अ) व (ब) ऐवजी, पुढील खंड दाखल करण्यात येतील :—

२५

“(अ) पहिल्या अपराधासाठी, एक लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या दंडाची शिक्षा होईल;

(ब) दुस-या किंवा त्यानंतरच्या अपराधासाठी, दोन लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या दंडाची शिक्षा होईल : ” ;

(२) परंतुकामधील, “पन्नास रुपयांहून” या मजकुराएवजी, “पाच हजार रुपयांहून” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

३०

५. कामगार कल्याण निधी अधिनियमाच्या कलम १७ब नंतर, पुढील कलम समाविष्ट करण्यात सन १९५३ चा
येईल :—
अधिनियम क्रमांक
४० यामध्ये
नवीन कलम
१७क चा
समावेश करणे.

“१७क. (१) कलम १७अ अन्यथे शिक्षापात्र असलेला अपराध, आरोपी व्यक्तीच्या अर्जावरून, एकतर, अपराधांची
कोणताही खटला दाखल करण्यापूर्वी किंवा दाखल केल्यानंतर, अशा अपराधासाठी तरतूद केलेल्या दंडाच्या रकमेने,
५ विहित करण्यात येईल अशा रीतीने, कल्याण आयुक्ताद्वारे, आपसमेळ करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये अंतर्भूत असलेली कोणताही गोष्ट,—

(अ) जो यापूर्वी आपसमेळ केलेला होता तोच अपराध केल्याच्या ; किंवा
(ब) ज्यासाठी व्यक्तीला आधीच दोषसिद्ध ठरवलेले होते तोच अपराध केल्याच्या,
तारखेपासून पाच वर्षांच्या कालावधीत, दुस-या वेळी किंवा त्यानंतर, एखाद्या व्यक्तीने केलेल्या अपराधासाठी
१० लागू असणार नाही.

(३) कल्याण आयुक्त, राज्य शासनाच्या निदेशास, नियंत्रणास व पर्यवेक्षणास अधीन राहून, अपराधाचा
आपसमेळ करण्याच्या अधिकारांचा वापर करील.

(४) अपराधाची आपसमेळ करण्याचा प्रत्येक अर्ज, विहित करण्यात येईल अशा नमुन्यात व रीतीने करण्यात
येईल.

१५ (५) जेव्हा कोणताही खटला दाखल करण्यापूर्वी, कोणत्याही अपराधाची आपसमेळ केली असेल तेव्हा,
ज्याच्या संबंधात अशी आपसमेळ केलेली असेल त्या अपराधाविरुद्ध अशा अपराधाच्या संबंधात कोणताही खटला
दाखल करण्यात येणार नाही.

(६) जेव्हा कोणताही खटला दाखल केल्यानंतर कोणत्याही अपराधाची आपसमेळ केली असेल तेव्हा,
अशी आपसमेळ, कल्याण आयुक्तांकडून, असा खटला ज्या न्यायालयासमोर प्रलंबित आहे त्या न्यायालयास,
२० लेखी स्वरूपात निर्दर्शनास आणण्यात येईल आणि अपराधाचा आपसमेळ केल्याची अशी नोटीस देण्यात आल्यावर,
ज्या व्यक्तीच्या विरोधातील अपराधाची आपसमेळ केली आहे त्या व्यक्तीला मुक्त करण्यात येईल.

(७) या कलमाच्या तरतुदीन्वये व त्यानुसार असेल त्याखेरीज, या अधिनियमाच्या तरतुदीन्वये शिक्षेस पात्र
असलेल्या कोणत्याही अपराधाची आपसमेळ करण्यात येणार नाही.”.

प्रकरण चार

२५ महाराष्ट्र माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण)

अधिनियम, १९६९ याची सुधारणा.

१९६९ चा
महा. ३०. ६. महाराष्ट्र माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९६९ सन १९६९ चा
(यात यापुढे, या प्रकरणात, ज्याचा निर्देश, “माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार अधिनियम” असा केलेला महाराष्ट्र
आहे) याच्या कलम ३ मधील, पोट-कलम (३) ऐवजी, पुढील पोट-कलम दाखल करण्यात येईल :— अधिनियम क्रमांक
३० याच्या कलम
३ ची सुधारणा.

“ (३) योजनेत आणाखी अशीही तरतूद करता येईल की,—

(एक) तिच्या कोणत्याही तरतुदीच्या पहिल्या उल्लंघनासाठी, दोषसिद्ध झाल्यावर, विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रकमेपर्यंत वाढविता येईल (परंतु, कोणत्याही बाबतीत पाच लाख रुपयांपेक्षा अधिक नसेल) इतक्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल ;

(दोन) तिच्या कोणत्याही तरतुदीच्या दुस-या किंवा त्यानंतरच्या उल्लंघनासाठी, दोषसिद्ध झाल्यावर, ५ विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रकमेपर्यंत वाढविता येईल (परंतु, कोणत्याही बाबतीत दहा लाख रुपयांपेक्षा अधिक नसेल) इतक्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल ; आणि

(तीन) जर दोषसिद्धीनंतर उल्लंघन करण्याचे चालू राहिले तर, ज्या दिवशी अशा प्रकारचे उल्लंघन चालू राहिले असेल अशा प्रत्येक दिवसासाठी पाच हजार रुपयापर्यंत वाढवता येईल इतक्या आणाखी दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल.”.

१०

सन १९६९ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
३० याच्या कलम
२७ ची सुधारणा.

७. माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार अधिनियमाच्या कलम २७ मध्ये,—

(१) “पाचशे रुपयांच्या” या मजकुराएवजी, “पाच लाख रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(२) “शंभर रुपयांच्या” या मजकुराएवजी, “पाच हजार रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

सन १९६९ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
३० याच्या कलम
२७-१५
समाविष्ट करणे.

८. माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार अधिनियमाच्या कलम २७ नंतर, पुढील कलम समाविष्ट करण्यात येईल :—

१५

अपराधांची
आपसमेळ.

“२७-१५. (१) योजनेअन्वये, शिक्षापात्र असलेला कोणत्याही योजनेच्या तरतुदीपैकी कोणत्याही तरतुदीचे उल्लंघन केल्याबद्दलचा कोणताही अपराध, आरोपी व्यक्तीच्या अर्जावरून, एकतर कोणताही खटला दाखल करण्यापूर्वी किंवा दाखल केल्यानंतर, अशा अपराधासाठी तरतूद केलेल्या कमाल दंडाच्या पत्रास टक्के इतक्या रकमेसाठी विहित करण्यात येईल अशा रीतीने, संबंधित मंडळाच्या अध्यक्षाद्वारे आपसमेळ करता येईल :

परंतु, अशी आपसमेळाची रक्कम, त्या मंडळाच्या प्रशासकीय प्रयोजनासाठी स्थापन केलेल्या संबंधित मंडळाच्या २० प्रशासकीय खात्यामध्ये जमा करण्यात येईल.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये अंतर्भूत असलेली कोणतीही गोष्ट,—

(अ) जो यापूर्वी आपसमेळ केलेला होता तोच अपराध केल्याच्या ; किंवा

(ब) ज्यासाठी व्यक्तीला आधीच दोषसिद्ध ठरवलेले होते तोच अपराध केल्याच्या,

तारखेपासून तीन वर्षांच्या कालावधीत दुस-या वेळी किंवा त्यानंतर, एखाद्या व्यक्तीने केलेल्या अपराधासाठी २५ लागू असणार नाही.

(३) जेव्हा कोणताही खटला दाखल करण्यापूर्वी कोणत्याही अपराधाची आपसमेळ केली असेल तेव्हा, ज्याच्या संबंधात अशी आपसमेळ केलेली असेल त्या अपराध्याविरुद्ध अशा अपराधाच्या संबंधात कोणताही खटला दाखल करण्यात येणार नाही.

(४) जेव्हा कोणताही खटला दाखल केल्यानंतर कोणत्याही अपराधाची आपसमेळ केली असेल तेव्हा, अशी आपसमेळ, पोट-कलम (१) मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या संबंधित मंडळाच्या अध्यक्षाकडून, असा खटला ज्या कामगार किंवा औद्योगिक न्यायालयासमोर प्रलंबित आहे त्या न्यायालयास लेखी स्वरूपात निर्दर्शनास आणण्यात येईल आणि अपराधाचा आपसमेळ केल्याची अशी नोटीस देण्यात आल्यावर, ज्या व्यक्तीच्या विरोधातील अपराधाची ५ आपसमेळ केली आहे त्या व्यक्तीला मुक्त करण्यात येईल.

(५) या कलमाच्या तरतुदीन्वये व त्यानुसार असेल त्याखेरीज, या योजनेन्वये शिक्षेस पात्र असलेल्या कोणत्याही अपराधाची आपसमेळ करण्यात येणार नाही.”.

प्रकरण पाच

महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण)

१०

अधिनियम, १९८१ याची सुधारणा.

१९८१ चा
महा. ५८.

९. महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९८१ (यात यापुढे, या सन १९८१ चा
प्रकरणात, ज्याचा निर्देश “खाजगी सुरक्षा रक्षक अधिनियम” असा केला आहे) याच्या कलम ३ मध्ये, पोट-कलम
(२) ऐवजी, पुढील पोट-कलम दाखल करण्यात येईल :—

महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक
५८ याच्या कलम
३ ची सुधारणा.

“(३) योजनेत आणखी अशीही तरतूद करता येईल की,—

१५

(एक) तिच्या कोणत्याही तरतुदीच्या पहिल्या उल्लंघनासाठी, दोषसिद्ध झाल्यावर, विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रकमेपर्यंत वाढविता येईल (परंतु, कोणत्याही बाबतीत पाच लाख रुपयांपेक्षा अधिक नसेल)
इतक्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल;

२०

(दोन) तिच्या कोणत्याही तरतुदीच्या दुस-या किंवा त्यानंतरच्या उल्लंघनासाठी, दोषसिद्ध झाल्यावर, विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रकमेपर्यंत वाढविता येईल (परंतु, कोणत्याही बाबतीत दहा लाख रुपयांपेक्षा अधिक नसेल) इतक्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल; आणि

(तीन) जर दोषसिद्धीनंतर उल्लंघन करण्याचे चालू राहिले तर, ज्या दिवशी असे उल्लंघन चालू राहिले असेल त्या प्रत्येक दिवसासाठी पाच हजार रुपयांपर्यंत वाढवता येईल इतक्या आणखी दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल.”.

१०. खाजगी सुरक्षा रक्षक अधिनियमाच्या कलम २७ मध्ये,—

२५

(१) “पाचशे रुपयांच्या” या मजकुराऐवजी, “पाच लाख रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल;

सन १९८१ चा
महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक
५८ याच्या कलम
२७ ची सुधारणा.

(२) “शंभर रुपयांच्या” या मजकुराऐवजी, “पाच हजार रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

११. खाजगी सुरक्षा रक्षक अधिनियमाच्या कलम २७ नंतर, पुढील कलम समाविष्ट करण्यात येईल :—

सन १९८१ चा
महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक
५८ यात नवीन कलम २७अ समाविष्ट करणे.

अपराधांची
आपसमेळ.

“२७अ. (१) योजनेअन्वये, शिक्षापात्र असलेला, कोणत्याही योजनेच्या तरतुदींपैकी कोणत्याही तरतुदींचे उल्लंघन केल्याबद्दलचा कोणताही अपराध, आरोपी व्यक्तीच्या अर्जावरून, एकतर कोणताही खटला दाखल करण्यापूर्वी किंवा दाखल केल्यानंतर, अशा अपराधासाठी तरतूद केलेल्या कमाल दंडाच्या पन्नास टक्के इतक्या रकमेसाठी विहित करण्यात येईल अशा रीतीने, संबंधित मंडळाच्या अध्यक्षाद्वारे आपसमेळ करता येईल:

परंतु, अशी आपसमेळाची केलेली रक्कम, त्या मंडळाच्या प्रशासकीय प्रयोजनासाठी स्थापन केलेल्या संबंधित ५ मंडळाच्या प्रशासकीय खात्यामध्ये जमा करण्यात येईल.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये अंतर्भूत असलेली कोणतीही गोष्ट,—

(अ) जो यापूर्वी आपसमेळ केलेला होता तोच अपराध केल्याच्या ; किंवा

(ब) ज्यासाठी व्यक्तीला आधीच दोषसिद्ध ठरवलेले होते तोच अपराध केल्याच्या,

तारखेपासून तीन वर्षांच्या कालावधीत दुस-या वेळी किंवा त्यानंतर, एखाद्या व्यक्तीने केलेल्या अपराधासाठी १० लागू असणार नाही.

(३) जेव्हा कोणताही खटला दाखल करण्यापूर्वी कोणत्याही अपराधाची आपसमेळ केली असेल तेव्हा, ज्याच्या संबंधात अशी आपसमेळ केलेली असेल त्या अपराध्याविरुद्ध अशा अपराधाच्या संबंधात कोणताही खटला दाखल करण्यात येणार नाही.

(४) जेव्हा कोणताही खटला दाखल केल्यानंतर कोणत्याही अपराधाची आपसमेळ केली असेल तेव्हा, १५ अशी आपसमेळ, पोट-कलम (१) मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या संबंधित मंडळाच्या अध्यक्षाकडून, असा खटला ज्या न्यायालयासमोर प्रलंबित आहे त्या न्यायालयास लेखी स्वरूपात निर्दर्शनास आणण्यात येईल आणि अपराधाचा आपसमेळ केल्याची अशी नोटीस देण्यात आल्यावर, ज्या व्यक्तीच्या विरोधातील अपराधाची आपसमेळ केली आहे त्या व्यक्तीला मुक्त करण्यात येईल.

(५) या कलमाच्या तरतुदीन्यवे व त्यानुसार असेल त्याखेरीज, या योजनेअन्वये शिक्षेस पात्र असलेल्या कोणत्याही २० अपराधाची आपसमेळ करण्यात येणार नाही. ”.

प्रकरण सहा

महाराष्ट्र कामगारांचा किमान घरभाडे भत्ता अधिनियम, १९८३ याची सुधारणा.

१९८८ चा
महा. २३.	१२. महाराष्ट्र कामगारांचा किमान घरभाडे भत्ता अधिनियम, १९८३ याच्या कलम १० मध्ये,—	सन १९८८ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याच्या कलम
१० ची सुधारणा.
	(१) पोट-कलम (१) मधील, “एक वर्षांपर्यंत असू शकेल एवढ्या मुदतीच्या कारावासाची किंवा दोन हजार ५ रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाची शिक्षा होईल किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील” या मजकुराएवजी, “दहा लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाची शिक्षा होईल” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;	
	(२) पोट-कलम (२) मधील, “ सहा महिन्यांपर्यंत असू शकेल एवढ्या मुदतीच्या कारावासाची किंवा एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाची शिक्षा होईल किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील” या मजकुराएवजी, “दहा लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाची शिक्षा होईल” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.	

उद्देश व कारणे यांचे निवेदन

व्यवसाय करणे सुलभ होण्याच्या व नागरिकांचे जीवन सुसह्य करण्याच्या उद्देशाने, किरकोळ उल्लंघन केल्याबद्दल नागरिकांना कारावास होण्याची जोखीम दूर करण्यासाठी राज्य शासनाने, केंद्र शासनाच्या विनंतीवरून, सर्व राज्य अधिनियमांचे व त्याखाली केलेल्या नियमांचे व्यापक पुनर्विलोकन हाती घेतले आहे.

२. वरील प्रयोजनांसाठी, संबंधित प्रशासकीय विभागांशी आणि त्याखालील प्राधिकरणांशी किंवा संस्थांशी विचारविनिमय केल्यानंतर, महाराष्ट्र राज्य अधिनियम किंवा त्याखाली केलेले नियम यामधील कारावासाच्या विद्यमान तरतुदी वगळण्याची किंवा सौम्य करण्याची अथवा अपराधांची आपसमेळ करण्यासाठी तरतूद करण्याची शिफारस करण्यासाठी, राज्य शासनाने, अतिरिक्त मुख्य सचिव (उद्योग) यांच्या अध्यक्षतेखाली सचिवांची एक समिती घटित केली होती.

त्यानुसार, असे पुनर्विलोकन केल्यानंतर, महाराष्ट्र औद्योगिक संबंध अधिनियम (१९४७ चा ११) याची कलमे १०४ व १०६, महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम (१९५३ चा ४०) याचे कलम १७अ, महाराष्ट्र माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९६९ (१९६९ चा महा. ३०) याची कलमे ३ व २७, महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९८१ (१९८१ चा महा. ५८) याची कलमे ३ व २७ आणि महाराष्ट्र कामगारांचा किमान घरभाडे भता अधिनियम, १९८३ (१९८८ चा महा. २३) याचे कलम १० यांमध्ये अंतर्भूत असलेल्या कारावासाच्या तरतुदीमध्ये सुधारणा करणे आणि केंद्र सरकारने अधिनियमित केलेल्या कामगार संहितेमध्ये अंतर्भूत असलेल्या तरतुदीच्या धर्तीवर अपराधांची आपसमेळ करण्यासाठी तरतूद करणे इष्ट आहे. असे शासनास वाटते.

३. वरील उद्दिष्टे साध्य करणे हा, या विधेयकाचा हेतू आहे.

नागपूर,

दिनांक १९ डिसेंबर, २०२२.

सुरेश खाडे,

कामगार मंत्री.

वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचे ज्ञापन

या विधेयकात, वैधानिक अधिकार संपविण्यासंबंधीचे पुढील प्रस्ताव अंतर्भूत आहेत :—

खंड ५.—महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियमामध्ये नवीन कलम १७क समाविष्ट करण्याचा हेतू असलेल्या या खंडान्वये, कलम १७क याची पोट-कलमे (१) व (४) यांमधील अपराधाची आपसमेळ करण्याच्या अर्जाचा नमुना व त्याची रीत विहित करण्याचा अधिकार, राज्य शासनाकडे घेण्यात आला आहे.

खंड ६.—महाराष्ट्र माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९६९ यामध्ये नवीन कलम २७-१अ समाविष्ट करण्याचा हेतू असलेल्या या खंडान्वये, कलम २७-१अ च्या पोट-कलम (१) मधील अपराधाची आपसमेळ करण्याची रीत विहित करण्याचा अधिकार, राज्य शासनाकडे घेण्यात आला आहे.

खंड ११.—महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९८१ यामध्ये नवीन कलम २७अ समाविष्ट करण्याचा हेतू असलेल्या या खंडान्वये, कलम २७अ च्या पोट-कलम (१) मधील अपराधाची आपसमेळ करण्याची रीत विहित करण्याचा अधिकार, राज्य शासनाकडे घेण्यात आला आहे.

२. वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचे वर नमूद केलेले प्रस्ताव, सामान्य स्वरूपाचे आहेत.

सन २०२२ चे वि. स. विधेयक क्रमांक ३३—महाराष्ट्र कामगार कायदे (सुधारणा)

विधेयक, २०२२ याचे परिशिष्ट

महाराष्ट्र औद्योगिक संबंध अधिनियम, १९४६ यातील उतारे

(सन १९४७ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ११)

१. ते १०३.

**

**

**

**

१०४. ज्याबद्दल मालक, कलम १०२ अन्वये शिक्षेस पात्र आहे अशी टाळेबंदी ^{१०}[किंवा कामबंदी] यात किंवा ज्याबद्दल कोणताही कामगार कलम १०३ अन्वये शिक्षेस पात्र आहे असा संप ^{११}[किंवा कामरोध] यात भाग घेण्यास इतरांना जी कोणतीही व्यक्ती चिथावणी देईल किंवा प्रवृत्त करील किंवा त्याच्या पुरःसरणार्थ अन्यथा कृती करील ती व्यक्ती, अपराधसिध्दीनंतर, कैदेच्या दोहोंपैकी एका प्रकारच्या, तीन महिन्यापर्यंत वाढविता येईल इतक्या शिक्षेस किंवा दंडाच्या शिक्षेस किंवा या दोन्ही शिक्षांस पात्र होईल :

बेकायदेशीर म्हणून ठरविलेले संप ^{१२}[टाळेबंदी, कामबंदी व कामरोध] यांस चिथावणी वगैरे देण्याबद्दल शास्ती.

परंतु, अपराधाची संपरीक्षा करणा-या न्यायालयाचे असे मत असेल की, प्रकरणाच्या एकंदर परिस्थितीवरून, ज्या वेळी असा अपराध घडला त्या वेळी यथास्थिती, ^{१३}[असा संप, टाळेबंदी, कामबंदी किंवा कामरोध] याच्या कायदेशीरपणाबद्दल वाजवी शंका घेण्यास कारण होते तर, या कलमान्वये कोणत्याही शिक्षा होणार नाही.

स्पष्टीकरण—एक.—या कलमाच्या प्रयोजनाकरिता असा कोणताही ^{१४}[संप, टाळेबंदी, कामबंदी किंवा कामरोध] यांच्या प्रयोजनार्थ जी व्यक्ती अंशदान देईल, गोळा करील किंवा मागेल, तिने त्याच्या पुरःसरणार्थ कृत्य केले आहे असे मानण्यात येईल.

स्पष्टीकरण—दोन.—बेकायदेशीर ^{१५}[संप, कामबंदी किंवा कामरोध] हे सुरु होण्यापूर्वी त्यात भाग घेण्याविषयी इतरांस जिने चिथावणी दिली असेल किंवा प्रवृत्त केले असेल किंवा त्याच्या पुरःसरणार्थ अन्यथा कृती केल असेल, तिने या कलमाखाली अपराध केला आहे, असे मानले जाईल.

१०५.

**

**

**

**

१०६. (१)

**

**

**

**

बेकायदेशीर बदलाबद्दल शास्ती.

(२) जो कोणताही मालक कलम ४७ च्या तरतुदीचे उल्लंघन करील, तो अपराधसिध्दीनंतर तीन महिन्यापर्यंत वाढविता येईल इतक्या अवधीच्या कैदेच्या शिक्षेस पात्र होईल किंवा असे उल्लंघन चालू राहील त्या प्रत्येक दिवसाबद्दल ५,००० रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल किंवा या दोन्ही शिक्षांस पात्र होईल.

(३)

**

**

**

**

१०६ अ.

**

**

**

**

१०७. ते १२२.

**

**

**

**

१२२ अ.

**

**

**

**

१२३.

**

**

**

**

१२३ अ.

**

**

**

**

अनुसूची—एक' ते अनुसूची—तीन'. **

**

**

**

महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३ यातील उतारे

(सन १९५३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४०)

१. ते १७.

** ** ** **

निरीक्षकाला त्याची
कर्तव्ये पार
पाडताना
तपासणीमध्ये
अडथळा
आणल्याबदल
किंवा कागदपत्रे
वगेरे सादर
करण्यात कसूर
केल्याबदल
शास्ती.

३[१७-अ. जी कोणतीही व्यक्ती, निरीक्षकास, या अधिनियमान्वये त्याच्या अधिकारांचा वापर करतांना किंवा त्याची कर्तव्ये पार पाडताना जाणून बुजून अडथळा करील किंवा निरीक्षकाने मागणी केली असता, या अधिनियमाच्या किंवा तदन्वये केलेल्या नियमांच्या तरतुदीनुसार ठेवलेल्या कोणत्याही नोंदवहा, अभिलेख किंवा इतर कागदपत्रे तपासणीसाठी सादर करण्यात कसूर करील, किंवा मागणी केली असता कोणत्याही अशा कागदपत्रांच्या ख-या प्रती पुरविण्यात कसूर करील, अशा व्यक्तीस सिध्दापराध ठरविण्यात आले असता—

(अ) पहिल्या अपराधाबदल तीन महिन्यांपर्यंत असू शकेल इतक्या कैदेची, किंवा पाचशे रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या दंडाची शिक्षा होईल किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील ; आणि

(ब) दुस-या किंवा त्यानंतरच्या अपराधांबदल सहा महिन्यापर्यंत असू शकेल इतक्या कैदेची किंवा एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या दंडाची शिक्षा होईल, किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील :

परंतु, न्यायालयाच्या निकालपत्रात नमूद करावयाच्या तद्विरुद्ध विशिष्ट व पुरेशा कारणांच्या अभावी अपराधास केवळ दंडाची शिक्षा देण्यात आली असेल अशा कोणत्याही प्रकरणी, दंडाची रक्कम पन्नास रुपयांहून कमी असता कामा नये.

१७ ब.

** ** ** **

१८. ते २३.

** ** ** **

**महाराष्ट्र माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम,
१९६९ यातील उतारे**

(सन १९६९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३०)

१. ते २.

** ** ** **

३. (१) व (२)

** ** ** **

असंरक्षित कामगारांना
नियमित नोकरी
मिळावी हे
निश्चित महिन्यांपेक्षा किंवा नंतरच्या कोणत्याही उल्लंघनाबदल तीन
करण्यासाठी करण्यात येईल अशा मुदतीच्या कारावासाची (परंतु, ती कोणत्याही बाबतीत पहिल्या उल्लंघनाबदल तीन
योजना. पहिल्या उल्लंघनाबदल पाचशे रुपयांपेक्षा व नंतरच्या कोणत्याही उल्लंघनाबदल एक हजार रुपयांपेक्षा अधिक
नसेल) किंवा कारावासाची व द्रव्यदंडाची अशा दोन्ही शिक्षा होतील ३[आणि अपराधसिध्दीनंतर उल्लंघन करण्याचे
चालू राहिले तर ज्या दिवशी अशा प्रकारचे उल्लंघन चालू राहील अशा प्रत्येक दिवसासाठी शंभर रुपयांपर्यंत
वाढविता येऊ शकेल एवढी आणखी द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल.]

४. ते २६.

** ** ** **

२७. या अधिनियमात अन्यथा स्पष्टपणे तरतूद केली असेल त्या व्यतिरिक्त, या अधिनियमाच्या किंवा अपराधाबदल तदन्वये केलेल्या कोणत्याही नियमाच्या कोणत्याही तरतुदीचे उल्लंघन करणा-या कोणत्याही व्यक्तीस, [कामगार सर्वसाधारण न्यायालयाकडून किंवा औद्योगिक न्यायालयाकडून] दोषी ठरविण्यात आल्यानंतर, पाचशे रुपयांपर्यंत वाढविता येऊ शास्त्री. शकेल एवढी द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल आणि अशा रितीने उल्लंघन करण्याचे चालू ठेवल्याच्या बाबतीत, असे उल्लंघन करण्याचे चालू राहिले असेल अशा प्रत्येक दिवसाकरिता दर दिवशी शंभर रुपयांपर्यंत वाढविता येऊ शकेल एवढी आणखी द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल.

२७ अ.

**

**

**

**

२८.

**

**

**

**

अनुसूची.

**

**

**

**

महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९८१ यातील उतारे

(सन १९८१ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५८)

१. ते २.

**

**

**

**

३. (१) व (२)

**

**

**

**

(३) योजनेत आणखी अशीही तरतूद करता येईल की, तिच्या कोणत्याही उपबंधाच्या उल्लंघनाबदल सुरक्षा रक्षकांना दोषसिध्दीनंतर, विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा मुदतीच्या कारावासाची (परंतु, ती कोणत्याही बाबतीत पहिल्या उल्लंघनाबदल तीन महिन्यांपेक्षा किंवा नंतरच्या कोणत्याही उल्लंघनासाठी सहा महिन्यापेक्षा अधिक मुदतीची नसेल) मिळावी हे नियमित नोकरी उल्लंघनाबदल करण्यासाठी निश्चित करण्यासाठी किंवा विनिर्दिष्ट करण्यात येईल इतक्या रकमेपर्यंतच्या दंडाची (परंतु ती कोणत्याही बाबतीत, पहिल्या उल्लंघनाबदल योजना.

पाचशे रुपयांपेक्षा व नंतरच्या कोणत्याही उल्लंघनाबदल एक हजार रुपयांपेक्षा अधिक नसेल) किंवा कारावासाची व दंडाची अशा दोन्ही शिक्षा देण्यात येतील आणि दोषसिध्दीनंतर उल्लंघन करण्याचे चालू राहिले तर अशा प्रकारचे उल्लंघन चालू राहील अशा प्रत्येक दिवसासाठी शंभर रुपयांपर्यंत असेल अशा आणखी दंडाची शिक्षा देण्यात येईल.

(४)

**

**

**

**

४. ते २६.

**

**

**

**

२७. या अधिनियमात अन्यथा स्पष्टपणे उपबंधित केले असेल त्या व्यतिरिक्त, या अधिनियमाच्या किंवा अपराधाबदल तदन्वये केलेल्या कोणत्याही नियमाच्या कोणत्याही उपबंधाचे उल्लंघन करणा-या कोणत्याही व्यक्तीस, दोषसिध्दीनंतर, सर्वसाधारण शास्त्री. पाचशे रुपयांच्या मर्यादेपर्यंत दंडाची शिक्षा होईल आणि अशा रितीने उल्लंघन करण्याचे चालू ठेवल्याच्या बाबतीत, असे उल्लंघन करण्याचे चालू राहीले असेल अशा प्रत्येक दिवसाकरीता शंभर रुपयांच्या मर्यादेपर्यंत आणखी दंडाची शिक्षा होईल.

२८. ते ३१.

**

**

**

**

महाराष्ट्र कामगारांचा किमान घरभाडे भत्ता अधिनियम, १९८३ यातील उतारे

(सन १९८८ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २३)

१. ते ९.

**

**

**

**

अपराधांबद्दल **१०.** (१) जो कोणी, या अधिनियमान्वये त्याने स्वतः करावयाचे कोणतेही प्रदान चुकवण्याच्या किंवा अन्य शास्ती. कोणत्याही व्यक्तीला असे प्रदान चुकवण्यास मदत करण्याच्या प्रयोजनासाठी कोणतेही खोटे निवेदन किंवा खोटे अभिवेदन करील किंवा करवील किंवा कोणत्याही नोंदवहीत, लेखापुस्तकात किंवा इतर अभिलेखात खोटी नोंद करील किंवा करवील त्यास, अपराधसिध्दीनंतर, एक वर्षापर्यंत असू शकेल एवढ्या मुदतीच्या कारावासाची किंवा दोन हजार रुपयापर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाची शिक्षा होईल किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील.

(२) जी कोणतीही व्यक्ती या अधिनियमाच्या इतर कोणत्याही तरतुदींचे उल्लंघन करील किंवा त्यांचे अनुपालन करण्यामध्ये कोणतीही कसूर करील तिला, अपराधसिध्दीनंतर, सहा महिन्यांपर्यंत असू शकेल एवढ्या मुदतीच्या कारावासाची किंवा एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाची शिक्षा होईल किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील.

११. ते १५.

**

**

**

**

[सन २०२२ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ३३.]

[महाराष्ट्र औद्योगिक संबंध अधिनियम, महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम, महाराष्ट्र माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९६९, महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम १९८१ व महाराष्ट्र कामगारांचा किमान घरभाडे भत्ता अधिनियम, १९८३ यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक.]

(श्री. सुरेश खाडे,
कामगार मंत्री.)

राजेन्द्र भागवत,
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.